

דַּרְשֵׁנִי קַרְבַּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • בית הכנסת פרי מגדים, צפת • השיעור נמסר במוצ"ש פרשת בשלה, תשפ"ה

הבוחר בשירי זמרה

כותב הילקוט שמעוני פרשת נח (סב, יח): משעה שגולד יעקב אבינו עד שאמרנו בני שירה על הים, היו גרים ותושבים ומשעבדים, והודו לקדוש ברוך הוא מתוך מדת היסורין, משאמר שירה על הים בחר בהם הקדוש ברוך הוא, משום שהם משבחים אותו, שנאמר "עם זו יצרתי לי תהלתי יספורי". פלא פלאים! כותב המדרש – שלש מאות וארבעים שנה משגולד יעקב עד שאמרנו שירה על הים. דבר גדול, שמאותו זמן בורא עולם בחר בהם כעם סגולה, להיות העם שלו. כמה גדול כחה של שירה!

רבי חיים קניבסקי זצ"ל בספרו "טעמא דקרא" (עמ' שצח) אומר: זהו מה שאומרים בסוף ישתבח "הבוחר בשירי זמרה". שואל רבי חיים – איפה מצאנו שאלקים 'בוחר בשירי זמרה'? מצאנו זאת בילקוט שמעוני הזה! הנה, בורא עולם בחר בעם ישראל, מתי? בשירי זמרה, כשהם שרו זמרה, אז בורא עולם בחר בהם לעם.

ולא זה בלבד, כותב רבי חיים קניבסקי: "הבוחר בשירי זמרה" – 'בוחר' מלשון (משלי י, כ): 'כסף נבחר לשון צדיק'. כסף נבחר – דהינו כסף מזקק, שעל ידי שאדם אומר שירה, נמחלים לו כל עוונותיו. פלא פלאים! אדם שאלקים עושה לו נס, ואומר שירה – נמחלים לו כל עוונותיו.

אומר רבי חיים קניבסקי: מה המקור של זה? בהפטרה של השבוע, "ותשר דבורה". זה סוף פרק ה' בשופטים, ומיד בפרק ו' כתוב "ויעשו הרע בעיני השם". כותב רש"י: במקום שבכל המקומות כתוב "ויסופו לעשות", פה כתוב "ויעשו הרע". למה שנה את הלשון? שמכיון שאמרנו שירה, נמחלו כל עוונותיהם. וכיון שנמחלו כל העוונות, ממילא עכשיו מתחילים דף חדש.

אומר רבי חיים קניבסקי: אם נשים לב בחז"ל, נראה שיש הבדל בין כל הסגלות שמוחלים את העוונות, לבין הסגלה כשאדם אומר שירה. בכל הסגלות שאתה מכיר – כל העונה אמן יהא שמייה רבא, כל השומר שבת – בכל מקום כתוב "מוחלים לו עוונותיו". אבל לגבי שירה, המדרש אומר כך: "כל מי שהקדוש ברוך הוא עושה לו נס, ואומר עליו שירה – 'בידוע' שנמחלו לו כל עוונותיו, ונעשה כברייה חדשה". לא כתוב שמוחלים, אלא "בידוע שמוחלים לו על כל עוונותיו". זה פלא פלאים.

פלא פלאים שגשש אדם אומר שירה על נס, אז הוא יודע להכיר טובה. כשבן אדם יודע להסתכל על הדברים הטובים – שמה טמונה כל ההצלחה שלו.

לראות את הטוב מול עצת היצר

עצת היצר היא, תמיד להסתכל על הכלולות שיש לך. יכול להיות בן אדם שלמד כל היום כמו שצריך, באמת למד טוב, הוא יצא בחוץ וראה מראה לא צנוע – איך הוא מרגיש? "אתה לא שונה כלום". למה לא שונה כלום? למה? היצר הרע אומר לך: "אה, נפלת? גמרנו, אתה לא שונה שום דבר". הוא לוקח את העברה הזאת, שם הוא שם את כל הכח, וגמרנו.

וזה אותו דבר בענין של 'חסר הכרת הטוב'. בן אדם מסתפל: "מה הוא כבר עזר לי? מה הוא כבר עשה לי? בסדר, עשה איזה משהו, בסדר". זה החסרון – שפשבון אדם לא מכיר טובה, חסרון גדול עד מאד. כשבן אדם מכיר טובה לשני, מזה צומחת לו כל הישועה.

הכרת הטוב של הבבא סאלי מבטלת את הגזרה

ספר הרב גרוסמן: היה איזה יהודי אחד בצרפת שהתקשר אלי, ספור שלפני אולי חמשים, ששים שנה, לא יודע כמה. ספר שאשטו קבלה איו מיתה בעינים, והרופאים אמרו לה שעוד איזה תקופה מסוימת היא כבר תהיה עוורת. הוא התקשר לרב גרוסמן ובקש ממנו אם הוא יכול לנסע לבבא סאלי שיברך את אשתו, שאולי תהיה רפואה שלמה בעינים.

ספר הרב גרוסמן: "נסעתי לבבא סאלי. הגעתי אליו, ספרתי לו את הספור. בבא סאלי חושב, הוא אומר לי: 'אין מה לעשות, נגזרה כבר הגזרה'. אני אומר לו: 'הרב, היהודי הזה מאד תומך תורה, מאד עוזר לאברכים'. אבל הבבא סאלי אומר: 'אני ממש מצטער, אתה באת אחרי הגזרה, זהו, כבר נגזרה הגזרה, באמת אין מה לעשות'."

הוא מנסה לשכנע את בבא סאלי: "אולי בכל אופן הרב, אולי הרב יעשה איזה חסד, אולי יתפלל עליה". פתאום בבא סאלי שואל אותו: "תגיד לי, איך קוראים לאבא שלה?".

אמר הרב גרוסמן: "אבא שלה זה דוקטור מליצקי, הוא בצרפת. דוקטור מליצקי, הוא היה רופא עינים בצרפת."

אומר לו בבא סאלי: "אה, דוקטור מליצקי? אני פעם היה לי כאבי עינים והלכתי אליו, והוא רפא אותי, נתן לי איזו משחה, איזה משהו, ורפא אותי. וואי, אז אני כבר חייב לו הכרת הטוב! עכשיו אני חייב לך לאבא הזה. אם אני כבר חייב הכרת הטוב – תתקשר לאשה, תגיד לה: שלא תדאג, היא תבריא. היא כבר תבריא, גמרנו."

הרב גרוסמן ספר: "לא היה אז טלפונים, לא היה שום דבר. הסתכלתי בשעה לראות מתי בבא סאלי אמר לי שהיא תבריא. רשמתי את השעה, ויצאתי בחזרה למגדל העמק. כשהגעתי למגדל העמק, המזכירה אומרת לי: 'הרב, חפשו אותך מצרפת הרבה אנשים'."

מסתבר שמי שחפש אותי זה האנשים האלו שבקשו שאני לך לבקש ברכה בשבילם. הם אמרו: אל תשאל הרב – היא עשתה בדיקה עכשיו והרופא אמר שזה שום דבר, זה קצת טפות בעינים והכל עובר."

שואל אותו הרב גרוסמן: "תגיד לי, מתי זה היה?". הוא אומר: "זה היה בשעה הזאת והזאת". אמר לו: "בידוע בשעה הזאת בבא סאלי ברח אותה".

בבא סאלי הבין – כשיש גזרה אין מה לפעול. אבל הוא תומך תורה? הוא עוזר? זה לא יעזר. אבל כשיש הכרת הטוב – זה כבר סוגיה אחרת. זה כבר סוגיה אחרת לגמרי. שם "בידוע שמוחלים לו על כל עוונותיו". זה לא... 'אולי מוחלים', אלא 'בידוע שמוחלים'. שם זה סוגיה אחרת לגמרי. שפשבון אדם יודע להכיר טובה – זה משהו שאי אפשר לתאר אותו.

הרב מחפוד – 'הכל בזכות אמא שלי'!

כשהרב מחפוד עשה עשור לכשרות שהוא הקים 'בד"ץ יורה דעה', הוא עשה כנס גדול. זה היה בבני ברק. כשהוא עשה את זה, התחיל הכנס, הוא עלה לבמה והתחיל לבכות. הוא אמר: "כל הכשרות שעשיתי, כל מה שאתם רואים פה – הכל שיך לאמא שלי. באתי פה להכיר טובה לאמא שלי על מה שהיא נתנה לי".

הוא ספר כך: "כשעלינו מתימן, תפסו אותנו פה בארץ, שמו אותי בקבוצת דגניה. השם ירחם – קבוצת הכי חלונים שיש. שמו אותי שמה. ומה אני אגיד? יום אחד אמא באה לבקר אותי. איך שאמא באה לבקר אותי, התחלתי לבכות – אמא... המדריכה זקקה לי את הכפה, ועוד שתי מדריכות תפסו אותי, גזרו לי את הפאות. התחלתי לבכות לאמא. אמא אומרת לי: 'אל תדאג, אל תדאג. כל מה שאתה רואה פה – אלו עשויים ממני, אנחנו אש, ואש תמיד תנצח את המים'."

"אני הייתי שבור שמה, מרסק. טמאו אותי שמה. אבל המלים שאמא אמרה לי – זה מה שהחזיק אותי כל הזמן – 'אנחנו אש ואנחנו נצליח להתגבר'. ואם אתם רואים היום את כל הכשרות שיש פה – הכל זה בזכות אמא, שנתנה לי את הכח שאני יכול להתגבר ולהצליח".

זה כשבן אדם יודע להכיר טובה, להסתכל על מה שיש, ולראות את הדברים הטובים שיש, ולא להסתכל על הדברים הגרועים – שמה טמונה כל ההצלחה של הבן אדם.

מבט נכון על החיים!

ספר איזה יהודי אחד: "זכיתי לחתן את הבת שלי הבכורה. אתם יודעים, שמחה בבית, פעם ראשונה שבו אדם מחתן. פעם ראשונה זה שמחה גדולה עד מאד. באמת שמחה גדולה. אבל מה אני אגיד לך? מהאולם הביאו לי איזה מנה של עוף, מה שנקרא 'עוף קדוש'. העוף הזה כבר היה יומים לפני כן באיזה חתנה. בבקר היה באיזה ברית, ועכשיו הגיע לחתנה השנייה. באמת עוף 'קדוש' מאד, אבל הוא כבר החמיץ, שלא שיך בכלל לאכל אותו".

"ואני אומר לעצמי: וואי, הבאתי פה אורחים מרחוק, מהצפון, מהדרום, ומה אני מביא להם עכשיו? אכל מקלקל אני מביא להם! היה לי ממש עצבות גדולה מאד".

היה איזה יהודי אחד שקרא לי רגע לצד, והוא ממש נתן לי את כל החיים. אני אומר לכם – זה שונה, הדבר הזה גדול. קרא לי הבן אדם הזה, והוא אומר לי כך: "תגיד לי, יש לך ילדים?" "בטח יש לי ילדים". "הם בריאים?" "אמרת לי: 'בטח בריאים, ברוך השם'. 'יש לך גם אשה?" "אמרת לי: 'כן'. 'היא בריאה?' "אמרת לי: 'כן'. בטח היא בריאה" "תגיד לי, יש לך אחים?" "כן". "יש לך הורים?" "בטח". "יש לך בית?" "אמרת לי: 'יש'. 'יש לך היום גם שמחה בבית – אתה זוכה לחתן את הבת שלך. אתה יודע כמה אנשים בוכים לזכות לכה רגע? כמה אנשים בוכים, לא מגיעים לכאלו רגעים. ואתה הגעת לרגע הזה, שמחה בבית – על מה אתה מסתפל? על חתיכת עוף שמקלקלת? זה מה שמשבית לך את כל השמחה? על זה אתה מסתפל? יש לך אשה בריאה, ילדים בריאים, יש לך הורים, יש לך אחים, אחיות, יש לך משפחה, יש לך שמחה בבית – ואתה מסתפל על מה? על העוף המקלקל?".

הבן אדם אומר: "יצאתי ממנו כבן אדם חדש. יצאתי בן אדם חדש – רקדתי בחתנה, שמחתי מאד מאד. בסוף החתנה אמרתי לו: 'הצלח לי את כל החיים שלי'."

ואני אומר לכם – זו כזאת הסתכלות נכונה, כי כל אחד מאתנו לפעמים מסתפל: "תגיד, אני חסר לי את זה". כשחסר לו את הדבר הזה הוא מרגיש "אני לא שונה כלום". למה אתה לא שונה כלום? למה, אני לא מבין? אתה משלם, אתה מסדר. נכון, חסר לך פרט אחד – הפרט הזה לעמת מה שיש לך זה כאפס, זה כלום. אבל זהו, היצר הרע מתבלש, נותן לך להסתכל רק על הפרט הזה, ורק זה. ואם לא זה – אז לא שונה כלום. למה לא שונה כלום? החיים הם כך? ימים, למה לא שונה? וזה היסוד של הכרת הטוב, איך שבן אדם צריך להכיר טובה.

למה אסור לרחם על מי שאין לו דעת?

כותב הסניפולר בספר "ברכת פרי" פרשת בשלה, הוא מביא גמרא במסכת סנהדרין (צב), גמרא נוראה, אני אומר לכם, מפחיד מה שהוא כותב שמה: "כל אדם שאין בו

לברך ברכות זה משהו גבוה מאד!

ספר הכף החיים*: "יום אחד עשיתי יום מיוחד של למוד. זה היה יום היארצית של אבא שלי, ועשיתי יום שכלו תורה". אתם יודעים מה זה יום שכלו תורה של בעל כף החיים? כל גדולי הדור הגיעו. היה יום גדול מאד.

באותו לילה התגלה אלי אבא שלי בחלום. אמר לי: "בני, כל מה שעשית לא שונה שום דבר". "למה?" "כי לא הבאת 'ברכות', שאנשים יברכו ברכות. לא הבאת ברכות".

אמר לו: "אבא, מאיפה אני אביא 'ברכות'?" [היתה אז תקופה של עניות, לא היה מה לאכל! עניות, לא מה שאנחנו מבינים].

אמר לו אבא שלו: "לא יכלת ללכת למעיין, לשאב מים, לחלק לאנשים מים שיברכו 'שהכל', בחנם? אז תדע לך שכל מה שעשית לא שונה שום דבר". יום שכלו תורה - אבל אין ברכות. וואי, ברכות - זה משהו גבוה מעל גבוה.

יש פח לברכות הנהנין להביא המון סיעתא דשמיא

ספר איזה יהודי אחד, תלמיד חכם אחד גדול, שהשם ירחם קבל את המחלה. נסעתי לרב אויבך זצ"ל, ספרתי לו, שהרב יתן לי איזה עצה, מה עושים במצב שלי, כדי ש'ה' יתמלא עלי ברחמים?

אמר לי הרב אויבך זצ"ל: "להגיד מוסר לאחרים אני לא אומר. אבל אני אגיד לך מה אני הייתי עושה במקומך. אני, מהיום, מתחיל להתחזק בברכות. ש'ה' ברוך' יהיה ברוך, ש'ה' אתה' יהיה אתה". וכשהוא הזכיר את השם, הוא התחיל לרעד. התחיל לרעד, כלו יהיה אדם. אמר לו: "תתחזק בברכות. זה פותח לך אדם את כל הישועות למעלה".

ברכות זה דבר גבוה מעל גבוה. מאד גבוה. ברכות זה מאד מאד חזק. מאד צריך להתחזק בברכות.

תתחזק בברכות והשם ישמר אותך בכל מקום שתהיה

ספר איזה יהודי אחד - אני לא זוכר איך השם שלו, זה מופיע בספר "מאיר עיני ישראל" חלק ו' - הוא כותב: החפץ חיים היה נוסע ממקום למקום, ויום אחד הגיע לעיר לידה [כמדמני שם העיר]. הגיע לעירה הזאת, ולא היה מקום איפה לשים אותו אפילו. אז שמו לחפץ חיים מזודות, והחפץ חיים ישב על המזודה.

כשהוא ישב, עמדתי לידו. קרא לי החפץ חיים, שאל בשמי. החפץ חיים לא הפיר אותי, אבל החפץ חיים הכיר את אבא שלי. אמרתי לו שאני הבן של האבא הזה. ואז החפץ חיים תפס לי את היד ואמר לי: "בני, תדע לך - הרבה צרות יעברו על עם ישראל. הרבה צרות יעברו על עם ישראל. תתחזק בברכות, השם ישמר אותך בכל מקום שתהיה".

ככה אמר לו החפץ חיים. ספר הבן אדם: "עברתי את השואה, עברתי את רוסיה, הייתי בסיביר, עברתי צרות על גבי צרות. הקפדתי מאד בברכות, וברוך השם היתה לי שמירה מיוחדת ונצלתה מהכל". [אני לא יודע אם הוא חי עוד היום. אבל בספר הוא מזכר 'שליט' א"ל]. ברכות - נותנות פח לכן אדם, וסיעתא דשמיא שאי אפשר לתאר אותה.

כחה של ברפת 'שהכל נהיה בדברו'

ספר איזה יהודי אחד, קראו לו הרב מרדכי: "עמדתי אני ואבא שלי כשהיתה סלקציה בשואה. עמדנו, ואז אבא הוציא לי סכריה. אמר לי: 'מרדכי, תברך שהכל'. 'על הכל - אם אמר 'שהכל' יצא". תגיד 'שהכל' על הכל, על כל הצרות שיש. אתה תצא מזה". אמנם אבא נפטר בשואה, אבל ברוך השם, אני עברתי את כל היסורים. המש שנים הייתי בתוך המלחמה, וברוך השם נצלת, על הברכה הזאת שברכתי אז 'שהכל'".

ברכות נותנים לכן אדם הרבה הצלחה והרבה כח. לכן צריך מאד מאד להתחזק בברכות. וזה הענין של ט"ו בשבט - ט"ו בשבט כל המהות שלו זה לברך, לדעת את הברכות. לכן כל אחד יקפיד מאד בברכות, מאד מאד יקפיד בברכות.

ט"ו בשבט - שער השמחה

נגיד גם משהו על ט"ו בשבט. הרב בניהו שמואלי אמר שאם תקח את המלה 'חמשה עשר', תהפך את האותיות - יוצא 'שער שמחה'. הוא אומר: מ-ט"ו בשבט מתחיל 'שער השמחה'. ט"ו בשבט מתחיל עכשיו, שבועים אחר כך - 'משכנע אדר מרבין בשמחה', שבועים אחר כך - 'פורים', שבועים אחר כך - 'ראש חודש ניסן', שבועים אחר כך - מתחיל 'פסח' [שבועים אחר כך... נגמר 'ציון הזמנים']. זה שער השמחה.

הוא כותב עוד דבר, שלפי דעת רבי יהושע (נגמרא ר"ה י) שבניסן נברא העולם, הפונה היא שב-א' ניסן נברא האדם. אבל מתי היה היום הראשון של בריאת העולם? ב-כ"ה באדר. ארבעים יום קדם יצירת הולד, בורא עולם כבר הכריז עליהם. מתי זה ארבעים יום קדם יצירת הולד? זה יוצא ט"ו בשבט. ט"ו בשבט, זה ארבעים יום קדם יצירת העולם, כי העולם נברא בכ"ה באדר. ו-א' ניסן זה בריאת האדם. זה יוצא בדיוק ארבעים יום קדם יצירת הולד - שמה בורא עולם 'הכריז' על בריאת העולם.

זוהי אותנו השם שנדע תמיד להפיר טובה אחד לשני, ובפרט לבורא עולם. שנופה תמיד שהשם ישפיע עלינו שפע גדול, הצלחה, סיעתא דשמיא, וברכות מרבות, אמן ואמן.

* יש ספר, קונטרס כזה, 'החלומות של הכף החיים'. שם מופיע הספור הזה, קצת בשנוי לשון, אבל הרעיון נמצא שמה.

דעה, אסור לרחם עליו". ממשיכה הגמרא ואומרת: "וכל הנותן פתו למי שאין בו דעה - יסורים באים עליו".

שמעת מה זה? אם בן אדם נותן את הפת, למי הוא נותן את הפת? לכן אדם שאין לו דעת. מה חשבת שאתה עושה איזה מצוה? יסורים באים עליו! שואל הסטיפלר: למה אסור לרחם עליו? אדרבה - אם אתה רואה בן אדם שאין לו דעת, הפוך, צריך לרחם עליו!

אומר הסטיפלר: לא מדבר בן אדם משגע, כמו שאתה חושב. אין לו דעת - זה בן אדם בריא לגמרי. אין לו דעת הפרוש - אינו יודע להפיר טובה לאחרים. זה נקרא שאין לו דעת. ואם אתה חושב לרחם עליו ולתת לו את הפת - תדע שיסורים יבואו עליך, השם ירחם. מאד חמור, כי חסר בהכרת הטוב זה מאד חמור.

ומאיפה זה הגיע? סוף פרשת בשלח - "ויבא עמלק". כותב רש"י: על מה עמלק הזה הגיע? אז רש"י הביא משל - משל לאיזה אבא שהרים את הבן שלו על הכתפים והלך אתו בדרך. אומר לו: "אבא, קנה לי קולה" - קנה לו. "אבא, קנה לי באגט" - קנה לו. "אבא, קנה לי ארטיק" - קנה לו. "אבא, קנה לי מגנום" - קנה לו. קנה לו. פתאום הלך שואל מישהו ברחוב - "תגיד, אתה יודע איפה אבא שלי?". אה, אתה לא יודע? אתה לא מכיר איפה אבא שלך? תפס אותו אבא שלו, זרק אותו לרחוב, בא הכלב ונשך אותו.

אומר רש"י - זה בדיוק ככה אצלנו. בורא עולם הוציא את עם ישראל ממצרים, נתן להם שפע של כסף. האנשים הפשוטים אספו שמונים חמורים של כלי כסף וזהב. המן יורד להם מן השמים, אבל בשפע. מה אין להם? "תגיד, היש ה' בקרבנו אם אין?" - "היש ה' בקרבנו?" על זה "ויבא עמלק". עמלק הגיע על חסר הכרת הטוב. אה, הוא לא מכיר טובה? וואי, זה האסון הגדול ביותר שיכול להיות.

הכרת הטוב של הרב שך

הרב שך, יום אחד היה איזה נכס של מועצת גדולי ישראל. אחד מהגדולים שם היה הרב מברסק. באמצע הפגישה הרב שך הגיע, נכנס לשאל שאלה את הרב מברסק. אחד האדמו"רים אמר לרב מברסק: "האברך הזה חצוף! הוא לא שם לב שכל גדולי ישראל יושבים פה? מה הוא נכנס באמצע לשאל שאלות?!" הרב מברסק אמר: אל תתקט עליו האברך הזה - אם יש לו קשיה, הוא לא יכול לישן בלילה, הוא לא יכול לאכל, זה פקוח נפש אצלו דבר כזה". האדמו"ר התפעל: "תגיד לו שאני רוצה שיהיה אצלי ראש ישיבה!" - ככה אמר לו. והרב שך התחיל להיות ראש ישיבה בישיבה הסידיית.

הוא ספר: יום אחד התלמידים אומרים לי: "הרב, יש איזה אשה מבגרת שמחכה לך בחוץ, רוצה לדבר עם הרב". ירדתי למטה, שואלת אותי: "תגיד לי, אתה זה הרב אליעזר שך?" "כן". "אני רוצה לספר לך ספור עליך".

"אתה יודע, היתה את הגזרה של הקטנוניסטיים, היו בימי הצאר ניקולאי חוטפים ילדים. בדרך כלל היינו כבר יודעים מראש מתי הם מגיעים, היינו מתביאים את הילדים. אותו יום שהגיעו - זה היה יום ששי, הגיעו בלי הודעה מקדמת, ולקחו קרוב לשלש מאות ילדים. השם ירחם, איזה גזרה נוראה! אחד מהילדים שהיו - זה אתה. היית בתוך העגלה, ואני ראיתי את זה והתחלתי לצעק: 'תביאו את ליצור! תביאו את אליעזר! תביאו את אליעזר! התחלתי לצעק, דפקתי אצל השכנות, אמרתי להם: 'לקחו את אליעזר! כל השכנות יצאו, התחילו לצעק על האנשים של העגלה - 'תביאו את אליעזר! תביאו את אליעזר!'"

"מי זה? מי זה פה אליעזר?" - 'זה אליעזר! לקחו אותו, זרקו אותו מהעגלה, וזהו. את כל הילדים לקחו, ואתה היחיד שנצלת. אתה היחיד שנצלת מכל האנשים. באתי לספר לך את זה".

הרב שך מאד התרגש. הוא לא ידע את זה. אומר לה הרב שך: "יש לך ילדים שאני יכול לעזר להם, כהכרת הטוב?".

אמרה לו: "ברוך השם, כל הילדים שלי מסדרים, הכל מצוין". הנכדים שלך צריכים עזרה בשיבות? אני אסדר ישיבות, אני אעשה מה שאני יכול לעשות".

"ברוך השם, גם הנכדים, הכל מצוין". "אז למה באת לפה?" "באתי לספר לך את זה, כבוד הרב".

אומר לה הרב שך: "תגיד לי מה שם המשפחה שלך?" אומרת: "המשפחה שלי היא משפחת מן". "תראי - את הצלת אותי הצלה רוחנית. אז מהיום, כהכרת הטוב, אני אקרא בשם המשפחה שלך לפני המשפחה שלי".

ומאותו זמן הרב שך התחיל לחתום: "הרב אליעזר מנחם מן שך". בן אדם עם שתי משפחות - גם משפחת מן, גם משפחת שך, והוא הקדים את המשפחה של על המשפחה שלו. למה? כיון שהיא הצילה אותי הצלה רוחנית. כהכרת הטוב על מה שהיא עשתה.

הכרת הטוב - גדול עד מאד. כשבן אדם יודע להפיר טובה, בורא עולם עוד יותר מטיב אתו, כדי שידע להפיר עוד טובות.